

Sygn. akt I ACa 1272/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Myszkowska

Sędziowie: SA Wiesława Kuberska (spr.)

del. SO Marta Witoszyńska

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **M. D. (1), R. D. i A. S. (1)**

przeciwko **Towarzystwu (...) z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 20 lipca 2016 r. sygn. akt I C 1643/15

1. oddala obie apelacje;

2. zasądza solidarnie od A. S. (1), M. D. (1) i R. D. na rzecz Towarzystwa (...) z siedzibą w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1272/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa A. S. (1), M. D. (1) i R. D. przeciwko Towarzystwu (...) z siedzibą w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie, zasądził od pozwanego na rzecz małoletniej A. S. (1): kwotę 110 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty tytułem dopłaty zadośćuczynienia (pkt 1 a) oraz kwotę 20 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania (pkt 1 b), oddalił powództwo A. S. (1) w pozostałe części i nie obciążył jej nieuiszczonymi kosztami sądowymi w tym zakresie (pkt 2), nie obciążył A. S. (1) kosztami procesu (pkt 3), zasądził od pozwanego na rzecz M. D. (1) kwotę 30 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia (pkt 4), oddalił powództwo M. D. (1) w pozostałej części i nie obciążył jej nieuiszczonymi kosztami sądowymi w tym zakresie (pkt 5), nie obciążył M. D. (1) kosztami procesu (pkt 6), zasądził od pozwanego na rzecz R. D. kwotę 20 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia (pkt 7), oddalił powództwo R. D. w pozostałej części i nie obciążył go nieuiszczonymi kosztami sądowymi w tym zakresie (pkt 8), nie obciążył R. D. kosztami procesu (pkt 9), nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 7 968 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa (pkt 10).

(wyrok – k. 248 - 249)

Sąd Okręgowy powyższe rozstrzygnięcie wydał w wyniku rozpoznania powództwa zawierającego następujące roszczenia:

- żądanie małoletniej powódki A. S. (1) zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 960 000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od kwoty 310 000 zł od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 650 000 zł od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty, a także kwoty 20 000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty

- żądanie powódki M. D. (1) zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 180 000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 10 000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty

- żądanie powoda R. D. zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kwoty 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 10 000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy powyższe rozstrzygnięcie oparł na podstawie następujących ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne.

W dniu 21 listopada 2014 r. w Ł. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego ponieśli śmierć oboje rodzice małoletniej powódki – A. S. (2) oraz M. S., zaś małoletnia A. S. (1) doznała obrażeń ciała. Sprawcą wypadku był A. S. (2) kierujący samochodem osobowym marki D. (...). Posiadacz tego pojazdu posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. A. S. (2) zmarł na miejscu zdarzenia, miał 26 lat. M. S. zmarła w szpitalu w dniu 28 listopada 2014 roku, miała 23 lata. W chwili śmierci była w ciąży. A. S. (1) w chwili śmierci rodziców miała 4 lata.

Powódka M. D. (1) jest siostrą zmarłej M. S.. W chwili jej śmierci miała 28 lat. Związek małżeński zawarła w sierpniu 2007 roku z powodem R. D., który w chwili śmierci szwagierki miał 27 lat. Powodowie M. D. (1) i R. D. mają jedno dziecko, M. D. (2), która w sierpniu 2016 roku ukończy 5 lat. Powódka M. D. (1) ma jeszcze siostrę, która jest o 14 lat młodsza od niej. Oboje rodzice M. D. (1) żyją. Ojciec R. D. zmarł w 2007 roku, przy czym nie mieszkał z nim od ukończenia przez powoda 3 roku życia. Rodzice R. D. byli rozwiedzeni. R. D. ma przyrodniego brata, jego matka żyje, choruje na schizofrenię paranoidalną. Powodowie małżonkowie D. bardzo często spotykali się z A. i M. małżonkami S.. Mieszkali w Ł., byli w podobnym wieku i mieli córki – dziewczynki niemal rówieśniczki. Wspólnie spędzali wolny czas, razem spędzali urlopy oraz wszystkie święta i uroczystości rodzinne. Powód R. D. ożenił się z M. D. (1) w 2007 roku, ale szwagierkę M. S. poznał już na przełomie lat 2004/2005. Przed ślubem nie mieszkał w Ł., ale często odwiedzał przyszłą żonę i jej rodzinę. Powoda łączyły ze szwagierką bardzo bliskie więzi rodzinne. M. zmarła w szpitalu na rękach powoda. Był to dla niego ogromny szok i wstrząs psychiczny. Nagła śmierć szwagierki spowodowała u powoda zmianę podejścia do niektórych spraw i większe skoncentrowanie się na rodzinie. Śmierć szwagierki nie spowodowała u powoda zmian w funkcjonowaniu społecznym. M. S. pomagała powodowi małżonkom D. w opiece nad ich córką. Siostry M. i M. widywały się codziennie, poza tym często rozmawiały e sobą przez telefon. Powódkę M. D. (1) łączyła z siostrą M. głęboka więź. Była to więź siostrzana, ale wynikająca również z bardzo bliskiej zażyłości, wspólnego spędzania czasu, wspomagania się w różnych sytuacjach życiowych. Zakres cierpień psychicznych powódki związany ze śmiercią siostry był bardzo duży, a wpływ jej śmierci na stan emocjonalny powódki był znaczny. Obecnie, oprócz bolesnych wspomnień, nie zakłóca to w żaden sposób jej stanu psychicznego ani funkcjonowania społecznego. Po śmierci rodziców A. S. (1), powodowie małżonkowie D. przejęli opiekę nad dziewczynką.

A. S. (1) nie straciła w wypadku przytomności, słyszała jak mówili, że tata nie żyje. W szpitalu była 2 tygodnie w śpiączce farmakologicznej. Po wybudzeniu wpadła w histerię, wołała mamę. Powodowie małżonkowie D. zostali rodziną zastępczą, która mieszka z nimi i ich córką M.. A. potrzebuje dużo miłości i przytulania. Czasami przychodzi

do M. D. (1) i pyta się cioci, czy jej nie zostawi, czy nie umrze. Często płacze i mówi, że tęskni za mamą. Wypiera z siebie to, że rodzice odeszli. A. S. (1) była bardzo mocno emocjonalnie związana z rodzicami, szczególnie z mamą. Śmierć mamy była dla niej źródłem znacznego cierpienia. Z czasem zaczęła adoptować się do nowej sytuacji życiowej oraz rodzinnej, co powoduje stopniowe zmniejszanie się cierpienia. Śmierć mamy wpłynęła na stan emocjonalny A.. Oprócz radzenia sobie z poczuciem straty musiała zaadoptować się do funkcjonowania w nowej sytuacji rodzinnej. Powodowie małżonkowie D. uczęszczają z A. na psychoterapię, aby zminimalizować negatywny wpływ straty rodziców na stan psychiczny – emocjonalny dziewczynki. Po trzech badaniach psychologicznych stwierdzono u A. S. (1) kliniczne objawy traumy szokowej i zespołu stresu pourazowego, stany lękowe pourazowe z przygnębieniem i apatią. U dziewczynki występuje smutek i stany paniczne, bardzo tęskni za rodzicami, szczególnie za mamą. Obawia się kolejnej straty osób bliskich. Poza tym stwierdza się u dziewczynki żal, płaczliwość, napady lęku, silne poszukiwanie poczucia bezpieczeństwa oraz zmiany w zakresie cech temperamentnych w postaci wycofania z aktywności, spadku zainteresowania kontaktów z rówieśnikami.

Powodowie nie pogodzili się z tragiczną śmiercią M.. Co tydzień odwiedzają jej grób położony około 90 kilometrów od Ł.. Święta spędzają głównie dla dziewczynek, a w czasie ich obchodzenia wracają bolesne wspomnienia z okresu, gdy żyła M. S.. Powódkę M. D. (1) po śmierci siostry wspomagali jej mąż, rodzice i młodsza siostra. Przed śmiercią siostry powódka miała stałą pracę. Po tragedii nie korzystała w pracy ze zwolnienia lekarskiego. Szef pozwolił powódce bezpośrednio po śmierci siostry na pracę w domu, a później na pracę w zmniejszonym wymiarze godzin. Od lutego 2015 r. powódka zaczęła pracować po 8 godzin dziennie. Cały czas otrzymywała pełne wynagrodzenie. Powódka nadal pracuje w tym samym zakładzie pracy.

Powód przed śmiercią szwagierki również miał stałą pracę. Po tragedii nie korzystał ze zwolnienia lekarskiego. Wziął tylko 2 tygodnie urlopu, gdyż nie było możliwości połączenia pracy z odwiedzinami szwagierki i małoletniej A. S. (1) w szpitalu. Po urlopie wrócił do pracy. Cały czas pracuje w tej samej firmie.

Małoletnia powódka otrzymuje rentę rodzinną z dodatkiem dla sieroty zupełnej w łącznej wysokości około 1 150 zł, zaś powodowie małżonkowie D. otrzymują świadczenie z tytułu sprawowania obowiązków rodziny zstępnej dla A. S. (1) w wysokości 1 100 zł. R. i M. małżonkowie D. zostali ustanowieni opiekunami prawnymi małoletniej powódki postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2015 r. w sprawie V. N. 794/14.

Powodowie zgłosili szkodę pozwanemu w piśmie z dnia 8 stycznia 2015 r., które wpłynęło do pozwanego w dniu 14 stycznia 2015 r. Małoletnia powódka wniosła o zapłatę m.in. zadośćuczynienia za krzywdę po utracie mamy w kwocie 350 000 zł oraz odszkodowania w wysokości 500 000 zł. Powódka M. D. (1) wniosła o zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę po stracie siostry w kwocie 250 000 zł, zaś powód wniosł o zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę po utracie szwagierki w wysokości 250 000 zł. Pozwany wypłacił małoletniej powódce zadośćuczynienie w wysokości 40 000 zł, zaś powódce M. D. (1) zadośćuczynienie w wysokości 20 000 zł. Natomiast odmówił wypłaty świadczenia powodowi uznając, że brak jest podstaw do zaliczenia powoda do członków rodziny tragicznie zmarłej M. S..

Sąd Okręgowy, na podstawie art. 217 § 3 k.p.c., pominął zgłoszony przez powodów dowód z opinii biegłego lekarza psychiatry uznając, że okoliczności sporne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały już dostatecznie wyjaśnione. Powodowie po śmierci M. S. nie leczyli się psychiatrycznie, a poza tym w świetle opinii biegłego psychologa C. M. nie ma uzasadnienia do powołania biegłego lekarza psychiatry. Pozwany nie zakwestionował opinii prywatnej przedstawionej przez powodów, a sporządzonej przez psychologa psychoterapeutę, zatem Sąd Okręgowy na podstawie art. 230 k.p.c. uznał za przyznane przez pozwanego okoliczności wynikające z opinii prywatnej.

Sąd Okręgowy wskazał, iż podstawę prawną odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego stanowią przepisy art. 822 § 1 k.c., art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Podstawę prawną roszczeń pozwu stanowią natomiast przepisy art. 446 § 4 k.c., zgodnie z którym sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz art. 446 § 3 k.c., zgodnie z którym sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci

nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Sąd Okręgowy wskazał, iż wszyscy powodowie, wbrew stanowisku pozwanego, należą do kręgu osób wymienionych w art. 446 § 4 k.c. Pozwany bezzasadnie ocenił, że powód nie jest najbliższym członkiem rodziny zmarłej M. S.. Sąd Okręgowy wskazał, że w pełni podziela i akceptuje pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 3 czerwca 2011 roku w sprawie o sygn. akt III CSK 279/10, zgodnie z którym o tym kto jest najbliższym członkiem rodziny w rozumieniu powyższego przepisu decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa, czy też wynikająca z powinowactwa.

(transkrypcja uzasadnienia zaskarżonego wyroku – k. 252 – 256 verte)

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego wywiiodły zarówno strona powodowa, jak również strona pozwana.

Pełnomocnik powodów zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie:

- punktu 2 w części oddalającej powództwo małoletniej A. S. (1) co do kwoty 850 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 20 000 zł od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 650 000 zł od dnia następnego pod dniu doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty,

- punktu 5 wyroku w części oddalającej powództwo M. D. (1) co do kwoty 150 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty;

- punktu 7 wyroku w części oddalającej powództwo R. D. co do kwoty 130 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty,

A w konsekwencji także w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi pełnomocnik powodów zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.c. poprzez brak wszechstronnego i całościowego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i uchybienie zasadom logiki wyvodu oraz doświadczenia życiowego w tym względzie, mające istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na nieuwzględnieniu przez Sąd przy ocenie materiału dowodowego takich okoliczności jak:

- psychiczna trauma małoletniej A. S. (1) doznana po śmierci rodziców, nieustające od dnia wypadku objawy traumy szokowej i stresu pourazowego u powódki, konieczność podjęcia intensywnego leczenia psychologicznego, wpływ śmierci rodziców na prawidłowy rozwój dziecka, zaburzeń emocjonalnych powódki po śmierci rodziców, fakt sieroctwa zupełnego małoletniej, okoliczności w jakich dziewczynka dowiedziała się o śmierci rodziców, wyłączenie małoletniej z życia społecznego

- stan psychiczny M. D. (1) po śmierci siostry, trwający do chwili obecnej okres żałoby po śmierci siostry, konieczność okresowej zmiany dotychczasowego trybu funkcjonowania zawodowego powódki, konieczność podjęcia intensywnego leczenia psychologicznego

- wstrząs psychiczny jakiego doznał powód R. D. będąc świadkiem śmierci M. S., trwający do chwili obecnej okres żałoby po śmierci szwagierki i jej męża, konieczność podjęcia intensywnego leczenia psychologicznego;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 446 § 4 k.c. poprzez rażące zaniżenie wysokości zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz powodów po śmierci M. S. i przyjęcie, że kwota 150 000 zł na rzecz małoletniej A. S. (1), kwota 50 000 zł na rzecz M. D. (1) i kwota 20 000 zł na rzecz R. D. to wartości „odpowiednie”, co umniejsza w istotny sposób kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia jak również pozbawia go przymiotu „odpowiedniości” w rozumieniu 446 § 4 k.c., zważywszy na rozmiar krzywdy powodów związanej ze śmiercią osoby najbliższej.

W konkluzji pełnomocnik powodów wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów dodatkowo, ponad kwoty dotychczas zasądzone:

a) na rzecz małoletniej A. S. (1) kwoty 850 000 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi odpowiednio od kwot:

- 20 000 zł od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty

- 650 000 zł od dnia następnego pod dniem doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty

b) na rzecz M. D. (1) kwoty 150 000 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty

c) na rzecz R. D. kwoty 130 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lutego 2015 r. do dnia zapłaty

oraz zmianę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania, przy uwzględnieniu merytorycznego rozpoznania apelacji.

Pełnomocnik powodów wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

(apelacja strony powodowej – k. 269 - 272)

Pełnomocnik pozwanego zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie pkt 7 co do kwoty 20 000 zł zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz R. D..

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego – art. 446 § 4 k.c. poprzez błędną ocenę, że powoda R. D. należy uznać za najbliższego członka rodziny M. S., w sytuacji, gdy zmarła w wyniku wypadku M. S. była jego powinowatą w linii bocznej z którą łączyła go więź rodzinna przez relatywnie krótki czas (7 lat od zawarcia przez powoda związku małżeńskiego z M. D. (1)), co pomimo dobrych relacji rodzinnych i częstych kontaktów powinowatych nie wystarczy do uznania, że powód był dla ofiary wypadku najbliższym członkiem rodziny.

W konkluzji pełnomocnik pozwanego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 7 i oddalenie powództwa R. D. w całości, rozstrzygnięcie o kosztach procesu za I instancję według zasady ich stosunkowego rozdzielenia, a także o zwrot kosztów procesu za instancję odwoławczą.

(apelacja strony pozwanej – k. 263 – 265)

Pełnomocnik powoda R. D. wniósł o oddalenie apelacji pozwanego w całości.

(odpowiedź na apelację – k. 354 - 355)

Pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie apelacji strony powodowej.

(odpowiedź na apelację – k. 357 – 258)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje okazały się być niezasadne.

W pierwszej kolejności omówione i rozpatrzone zostaną zarzuty zawarte w apelacji strony powodowej.

Za całkowicie bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Należy bowiem zauważyć, iż Sąd Okręgowy w sposób wszechstronny i całościowy rozpatrzył zebrany w sprawie materiał dowodowy i wyciągnął na

jego podstawie logicznie poprawne wnioski. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd I instancji uwzględnił wszelkie okoliczności przytoczone w apelacji strony powodowej dotyczące małoletniej A. S. (1), a w szczególności: psychiczną traumę małoletniej A. S. (1) doznaną po śmierci matki, stwierdzone u niej kliniczne objawy traumy szokowej i stresu pourazowego i spadek zainteresowania kontaktami z rówieśnikami. Sąd Okręgowy uwzględnił również, wbrew twierdzeniom skarżącego, stan psychiczny powodów małżonków D. po śmierci M. S., bliską relację łączącą małżonków D. ze zmarłą oraz wszelkie negatywne konsekwencje tragicznej śmierci M. S. w życiu małżonków D..

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 446 § 4 k.c. poprzez rażące zaniżenie wysokości zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz powodów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że jest oczywiste, że przeliczenie krzywdy wywołanej śmiercią bliskiej osoby na pieniądze nie jest rzeczą prostą. Tak więc każdy przypadek musi być rozważany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności danej sprawy oraz swobodnej oceny sądu. Szczególna rola sądu wynika w tym przypadku także z tego, że ustawodawca nie wskazał na kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia z tytułu śmierci bliskiej osoby. Celem normy z art. 446 § 4 k.c. jest zapewnienie możliwości zaspokojenia szkody, obejmującej krzywdę osób bliskich bezpośrednim ofiarom deliktu, poprzez uzyskanie pieniężnego ekwiwalentu w wysokości rekompensującej ujemne doznania psychiczne i w części fizyczne. Złożoność problematyki zaspokajania szkody w sferze niemajątkowej, trudnej do ustalenia i oszacowania, spowodowała, że ustawodawca wprowadził szczególne rozwiązanie zapewniające sądom orzekającym pewien luz decyzyjny (tzw. prawo sędziowskie). Określenie wysokości zadośćuczynienia za krzywdę (art. 446 § 4 k.c.) powinno być dokonane z uwzględnieniem wszystkich zachodzących okoliczności. Zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia, jak i mierniki ich oceny muszą być rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą poszkodowanego. Rozmiar krzywdy nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Przesłanka "przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa" może mieć tylko charakter uzupełniający i nie powinna pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej. Właśnie ze względu na kompensacyjny charakter zadośćuczynienia, jego wysokość powinna być ekonomicznie odczuwalna. W przeciwnym wypadku nie dojdzie do przywrócenia równowagi zakłóconej skutkami zaistniałego czynu niedozwolonego. Wprowadzenie do przepisu art. 446 § 4 k.c. klauzuli "odpowiedniej sumy" pozostawia sądowi orzekającemu margines uznaniowości, co do wysokości zasądzanej kwoty. (wyrok SN z dnia 18 czerwca 2014 r., V CSK 418/13; wyrok SN z dnia 27 czerwca 2014 r., V CSK 445/13; wyrok SN z dnia 18 lipca 2014 r., IV CSK 631/13; wyrok SN z dnia 7 października 2014 r., I PK 39/14).

W niniejszej sprawie zasądzone kwoty zadośćuczynienia, łącznie z kwotami przyznanymi z tego tytułu na etapie postępowania likwidacyjnego, wyniosły odpowiednio – na rzecz małoletniej A. S. (1) – 150 000 zł, na rzecz M. D. (1) – 50 000 zł, na rzecz R. D. – 20 000 zł. Kwoty te należy uznać za odpowiednie, uwzględniające stopień pokrewieństwa (względnie powinowactwa) łączący poszczególnych powodów z tragicznie zmarłą M. S., a także rozmiar i długotrwałość krzywdy doznanej przez powodów. Ponadto przyznane kwoty zadośćuczynienia korelują z „przeciętną stopą życiową” społeczeństwa, stanowi ekonomicznie odczuwalną wartość, w odpowiednim stopniu kompensując krzywdę doznaną przez powodów. W związku z powyższym przyznane kwoty zadośćuczynienia uznać należy za „odpowiednie” w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Należy również zauważyć, że przyznanie zadośćuczynienia w wyższych kwotach, a zwłaszcza w wysokościach żądanych przez powodów sprawiałoby, że wysokość zadośćuczynienia stałaby się rażąco wygórowana, w istotny sposób przewyższając „przeciętną stopę życiową” społeczeństwa, która wprawdzie jedynie w sposób posiłkowy, jednakże musi być uzupełniająco brana pod uwagę zwłaszcza w tych sprawach, w których śmierć osoby najbliższej stanowi dla poszkodowanych wielką tragedię i de facto żadna suma pieniężna nie jest w stanie w pełni wypełnić funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony powodowej jako bezzasadną.

Przechodząc do omówienia zarzutu podniesionego w apelacji strony pozwanej, a dotyczącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 446 § 4 k.c. mającego polegać na błędnej ocenie, że powoda R. D. należy uznać za najbliższego członka rodziny M. S., wskazać należy, iż okazał się on niezasadny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się bowiem, że o tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego

i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa np. wnuczka zmarłego, będąca dzieckiem pozamałżeńskim wychowywana przez babkę, pomimo że matka żyła i była zdolna do alimentacji córki. Aby więc ustalić, czy występujący o zadośćuczynienie jest najbliższym członkiem rodziny nieżyjącego sąd powinien stwierdzić, czy istniała silna i pozytywna więź emocjonalna pomiędzy dochodzącym tego roszczenia a zmarłym. (wyrok SN z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela wyżej przedstawiony pogląd Sądu Najwyższego. Należy bowiem zauważyć, iż przyjęcie przeciwnego poglądu prowadziło do nieracjonalnych, trudnych do zaakceptowania rezultatów. Uwzględnienie wyłącznie stopnia pokrewieństwa lub powinowactwa w oderwaniu od rzeczywistej więzi łączącej poszkodowanego z osobą zmarłą, mogłoby skutkować przyznaniem zadośćuczynienia dla osoby wprawdzie blisko spokrewnionej ze zmarłą, jednakże nie połączonej żadną pozytywną więzią emocjonalną, a odmową przyznania zadośćuczynienia dla osoby należącej formalnie do kręgu „dalszych” członków rodziny, jednakże połączonej ze zmarłą bardzo silną, pozytywną więzią emocjonalną. W związku z powyższym, w ocenie Sądu Apelacyjnego pojęcie „najbliższego członka rodziny” należy wyklądać w sposób funkcjonalny, uwzględniając zarówno stopień pokrewieństwa lub powinowactwa, jak i faktyczną więź łączącą pokrzywdzonego z osobą zmarłą, która w konkretnych okolicznościach może modyfikować stopień „bliskości” wynikający z formalnych więzów pokrewieństwa lub powinowactwa.

W niniejszej sprawie powoda R. D. ze zmarłą M. S. łączyła silna, w pełni pozytywna więź emocjonalna. Utrzymywał on ze zmarłą częste kontakty, wspólnie spędzali wolny czas (urlopy, święta, uroczystości rodzinne), zmarła oraz powód R. D. posiadali córki w podobnym wieku, zmarła pomagała powodowi w opiece nad jego córką. Okoliczności te jednoznacznie wskazują na silną, pozytywną więź łączącą powoda R. D. ze zmarłą szwagierką M. S.. Wskazać również należy, że wbrew twierdzeniom skarżącego, R. D. poznał M. S. nie w 2007 roku, lecz na przełomie lat 2004/2005, co sprawia, iż ich znajomość trwała przez relatywnie długi czas, na pewno w pełni wystarczający do wytworzenia się między nimi silnej więzi emocjonalnej. Ponadto należy wskazać, że okoliczność powierzenia powodowi R. D. oraz jego małżonce pełnienia funkcji opiekuna prawnego oraz rodziny zastępczej nad małoletnią A. S. (1) po tragicznej śmierci jej matki w sposób oczywisty potwierdza fakt istnienia silnej, pozytywnej relacji między rodzinami małżonków D., a zmarłą M. S. i jej córką. W związku z powyższym stwierdzić należy, iż między zmarłą a powodem R. D. istniała silna więź emocjonalna, której zerwanie wskutek tragicznej śmierci M. S. skutkowało istotną krzywdą po stronie powoda, zasługującą na rekompensatę pieniężną w formie zadośćuczynienia. Również wysokość przyznanego na rzecz R. D. zadośćuczynienia w kwocie 20 000 zł stanowi w ocenie Sądu Apelacyjnego sumę odpowiednią, stanowiącą ekonomicznie odczuwalną wartość. Zdaniem Sądu Apelacyjnego przyznanie mniejszej kwoty zadośćuczynienia stanowiłoby w istocie sumę jedynie symboliczną, nieadekwatną do rozmiaru krzywdy doznanej przez R. D. wskutek nagłego zerwania silnej, pozytywnej więzi łączącej go z M. S..

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony pozwanej, która również okazała się być bezzasadna.

W niniejszej sprawie obie apelacje podlegały oddaleniu, porównując jednakże zakres zaskarżenia i wartość przedmiotu zaskarżenia obu apelacji za stronę przegrywającą postępowanie przed sądem II instancji uznać należy stronę powodową. Należy bowiem zauważyć, że łączna wartość przedmiotów zaskarżenia apelacji wszystkich powodów była wielokrotnie wyższa od wartości przedmiotu zaskarżenia apelacji strony pozwanej. Mając na uwadze, że wysokość należnego zadośćuczynienia jest w pewnym stopniu okolicznością oceną, pozostawioną swobodnej ocenie sędziowskiej, Sąd Apelacyjny o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. zasądając solidarnie od strony przegrywającej ten etap procesu (od strony powodowej) na rzecz pozwanego tylko część kosztów procesu, a mianowicie połowę poniesionych przez pozwanego kosztów procesu w postępowaniu przed sądem II instancji. Pozwany przed Sądem Apelacyjnym poniósł koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10 800 zł ustalone w oparciu o § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) – w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2016 r. Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5 400 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Pomimo ocenego charakteru

roszczenia o zadośćuczynienie Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do całkowitego odstąpienia od obciążania powodów kosztami postępowania apelacyjnego. Należy bowiem zauważyć, że dochodzona w postępowaniu apelacyjnym przez powodów kwota zadośćuczynienia w sposób oczywisty była rażąco wygórowana, w związku z czym posiadali oni obiektywną możliwość ustalenia oczywistej bezzasadności złożonej przez siebie apelacji, w szczególności przy tak określonym zakresie zaskarżenia. Ponadto należy stwierdzić, że w związku z przyznanymi kwotami zadośćuczynienia, zarówno w postępowaniu likwidacyjnym, jak i w postępowaniu sądowym, sytuacja majątkowa powodów pozwalała im na poniesienie części kosztów procesu. Mając ponadto na uwadze, że pomimo występowania po stronie powodowej współuczestnictwa formalnego, po każdej stronie procesu występował jedynie jeden profesjonalny pełnomocnik, Sąd Apelacyjny uznał za zasadne łączne rozliczenie kosztów postępowania apelacyjnego i zasądzenie części tych kosztów (na podstawie art. 102 k.p.c.) solidarnie od powodów na rzecz pozwanego.